

material. Therefore, the actuality of this study is the overall thrust of lexical studies in depth study of the system of vocabulary in the language. The principle of classification of words for ideas, semantic fields, fields belonging has proved its importance in the theory of linguistics. The purpose of this paper is to describe the systematic vocabulary through the prism of lexical-semantic fields as well as to achieve the goal being investigated issues and characteristics of lexical-semantic system and ways to study. The specificity of lexical-semantic system is that it is caused by categories of the material world and social factors. Analyzing theoretical material, the article summarizes the openness and mobility of particular vocabulary, moving signs that occur within the lexical system and subject to its inner laws and organizations.

Key words: field model, system, weeds, lexical-semantic field.

Стаття надійшла до редколегії
14.01.2015 р.

УДК 811.161.2'33:519.25

Ігор Кульчицький
Юлія Калимон

Кількісний аналіз новел В. Стефаніка та їх перекладів англійською мовою

У статті розглянуто актуальність та перспективи використання методів і засобів квантитативної лінгвістики для дослідження української мови на прикладі новел В. Стефаніка. Оскільки найефективнішими новітніми методами вивчення особливостей авторського стилю вважають квантитативні статистичні методи, вони стають дедалі актуальнішими з розвитком комп'ютерних технологій та програмного забезпечення. У нашому дослідженні ці методи застосовано для вивчення ідіостилу В. Стефаніка на прикладі частини його новел і їх перекладів англійською мовою. Зокрема, здійснено квантитативний та порівняльний їх аналіз. Окрім цього, проведено порівняльний аналіз цих українських новел з 11- і 20-томним словниками української мови. Визначено перспективні напрями подальших досліджень на основі отриманих результатів, що дасть змогу значно розширити спектр вивчення української мови загалом за допомогою статистичних методів.

Ключові слова: квантитативна лінгвістика, конкордансер, статистичні методи, ідіолект, лема, переклад.

Постановка наукової проблеми та її значення. Упродовж різних епох парадигма мовознавчих студій дещо змінювала пріоритети: порівняльно-історичне мовознавство домінувало наприкінці ХІХ ст., потім настала епоха структурної лінгвістики. Зараз актуальності набули антропоцентричні аспекти вивчення мовних явищ у рамках когнітивної лінгвістики, про що свідчить зростання кількості розвідок, присвячених дослідженню ідіолекту окремої людини. Зокрема, вивчення ідіостилу письменника стало одним із провідних напрямів сучасного мовознавства. Найефективнішими новітніми методами дослідження особливостей авторського стилю, на думку сучасних лінгвістів, вважають квантитативні статистичні методи, що стають дедалі актуальнішими з розвитком комп'ютерних технологій і програмного забезпечення. Статистична лінгвістика як наука, що займається виявленням та описом кількісних характеристик і закономірностей мови та мовлення, ґрунтується на факті, що певні кількісні характеристики, а також функціональні залежності між ними характеризують мову загалом або її окремі функціональні стилі [3, с. 171]. Про важливість цього в дослідженнях мовних явищ зазначали ще І. В. Головін, Р. М. Фрумкіна та ін. На теренах України проблематику застосування статистичних методів у лінгвістиці активно вивчають В. А. Широков, В. І. Перебийніс, Н. П. Дарчук, С. Н. Бук й ін. Незважаючи на певний поступ у розвитку цього напрямку прикладної лінгвістики, актуальність нашої розвідки обумовлена невеликою кількістю статистичних досліджень власне української мови.

Аналіз дослідження цієї проблеми. Творча спадщина В. Стефаніка ставала предметом багатьох досліджень, зокрема й лексико-статистичного аналізу [5; 6]. Першочерговим завданням для досліджень такого типу є визначення видання канонічного тексту, яким слугує той, де зафіксована остання воля автора. Таким виданням вважають ювілейне прижиттєве видання 1933 р. [1; 3].

Першу спробу лексико-статистичного аналізу здійснив І. Ковалик у 1972 р., створивши карту-теку слів новел В. Стефаніка та словопокажчик (простий із зазначенням лише частоти вживання слова та розгорнутий, у якому вказано ще й усі словоформи, сторінку та рядок твору, де вжито

слово) на її основі. Простий словопоказчик подано власне в «Художньому слові В. Стефаніка», про існування розгорнутого свідчить лише згадка в названій праці [7, с. 3].

На основі простого словопоказчика І. Ковалика спробу кількісного аналізу творчого доробку В. Стефаніка здійснив В. Грещук. Він зробив порівняльний аналіз частотності слів у сучасній художній прозі та новелах В. Стефаніка, зазначивши в підсумку потребу в подальшому детальному статистичному дослідженні лексичного складу новел письменника [4, с. 276–285].

Щодо допрацювання англійських перекладів В. Стефаніка, то їх кількість порівняно невелика й найбільше уваги дослідники приділяли певним лінгвістичним аспектам перекладу та охоплювали лише окремі новели [2; 9–12; 14; 15]. Жодне дослідження не торкалося статистичного чи порівняльного аналізу новел українською й англійською мовами.

Мета нашої розвідки – кількісний аналіз 14 новел В. Стефаніка та їх перекладів англійською мовою.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. На першому етапі дослідження здійснено такі кроки:

- визначено джерела оригінальних текстів новел (за основу взято ювілейне видання 1933 р. [13]) та перекладів англійською мовою (видання Д. Струка [16]);
- тексти перетворено в електронну форму.

Опрацьовано такі новели та їх переклади англійською мовою: «Камінний хрест», «Діточа пригода», «Лесева фамілія», «Мати», «Сама замиська», «Гріх», «Стратився», «Побожна», «Вечірня година», «Шкода», «Новина», «Сини», «Скін», «Злодій».

Наступний етап: за допомогою програми AntConc зроблено кількісний розподіл слів новел в оригіналах та перекладах.

Для подальшої роботи результати попередньої обробки текстів новел перенесено в середовище MS Excel, де визначено, якою частиною мови є кожне слово, його лему та кількість уживань окремо для української й англійської мов.

Загальну характеристику слововжитку в новелах та перекладах подано в таблиці 1. Як бачимо, лаконічність В. Стефаніка передати досить просто.

Таблиця 1

Загальна характеристика слововжитку в новелах В. Стефаніка та перекладах

Загальна кількість	Новели	Переклади
Слововживань	14 041	18 437
Різних словоформ	4970	2374
Різних слів	3372	2314

На наступному етапі визначено кількісний розподіл слів за частинами мови. Для української мови результати подано в таблиці 2. Як бачимо, здебільшого в новелах використано дієслова – 1340 разів (39,74 %), іменники – 1058 разів (31,38 %), прикметник – 400 разів (11,86 %). Такі частини мови, як прийменник – 15 (0,44 %), сполучник – 22 (0,65 %), числівник – 26 (0,77 %) та вигук – 14 (0,42 %), майже не трапляються в тексті. Отримані результати свідчать про те, що у В. Стефаніка був своєрідний ідіолект: він міг використати понад сорок дієслів і займенників на одній сторінці новели.

Таблиця 2

Розподіл слів у новелах В. Стефаніка за частинами мови

Частина мови	Кількість	%
вигук	14	0,42
дієслово	1340	39,74
займенник	213	6,32
іменник	1058	31,38
прийменник	15	0,44
прикметник	400	11,86
прислівник	214	6,35
сполучник	22	0,65
частка	70	2,08
числівник	26	0,77
Усього	3372	100,00

Отримані результати ми порівняли з кількісним розподілом частин мови в 11- та 20-томному словниках української мови. Результати подано в таблиці 3.

Таблиця 3

Порівняльний аналіз частот частин мови в СУМ-11, СУМ-20 та в новелах В. Стефаніка (%)

Частина мови	Новели В. Стефаніка	СУМ-11	СУМ-20
дієслово	39,74	36,38	32,33
іменник	31,38	41,44	44,42
прикметник	11,86	16,52	17,60
займенник	6,32	0,08	0,09
прислівник	6,35	4,99	4,88
частка	2,08	0,09	0,08
числівник	0,77	0,06	0,12
сполучник	0,65	0,07	0,06
вигук	0,42	0,28	0,34
прийменник	0,44	0,10	0,07

Розподіл слів за частинами мови в англійських перекладах подано в таблиці 4.

Таблиця 4

Розподіл слів за частинами мови у англійських перекладах новел В. Стефаніка

Частина мови	Кількість	%
іменник	1031	44,6
дієслово	593	25,6
прикметник	283	12,2
прислівник	234	10,1
займенник	78	3,4
сполучник	34	1,5
прийменник	33	1,4
числівник	19	0,8
вигук	5	0,2
артикуль	4	0,2
Усього	2314	100,0

Отримані дані показали, що загальна сума слів в англійських перекладах становить 18 437. Найбільш поширені іменник – 1031 (45 %), дієслово – 593 (26 %) та прикметник – 283 (12,2 %). Установлено, що в перекладі загальна кількість іменників, прикметників і дієслів значно зменшилася. Наприклад, різниця між загальною сумою дієслів у новелах українською та їх перекладах англійською становить понад 200 %, водночас кількість іменників і прикметників майже однакова.

Окрім підрахунку словоформ, також здійснено підрахунок кількості абзаців та речень у досліджуваних новелах. Результати подано в таблиці 7.

Таблиця 7

Кількість абзаців та речень у новелах та їх перекладах англійською мовою

Новела	Мова			
	українська		англійська	
	загальна кількість		загальна кількість	
	абзаців	речень	абзаців	речень
«Шкода»	21	57	20	57
«Злодій»	131	185	130	190
«Вечірня година»	21	88	20	84
«Гріх»	17	59	20	42
«Діти»	19	54	19	64
«Камінний хрест»	96	256	98	265
«Лесева фамілія»	37	88	38	87
«Мати»	25	35	21	37
«Новина»	26	63	31	99
«Побожна»	28	72	28	76
«Сама-саміська»	15	51	20	65
«Сини»	42	99	41	102
«Скін»	23	63	23	62
«Стратився»	31	88	29	89
Усього	532	1258	538	1319
Середня кількість речень в абзаці		2,36		2,45

Виявлено, що майже немає різниці в кількості абзаців та речень в оригінальних текстах новел і їх англомовних перекладах.

Окрім цього, здійснено порівняльний аналіз кількості слів та обчислено середню кількість слів у реченні в новелах двома мовами (табл. 8).

Таблиця 8

Загальна кількість слів і речень та середня кількість слів у реченні

Новела	Загальна кількість речень	Загальна кількість слів	Середня кількість слів у реченнях
Українською мовою	1258	14 041	11,16
Англійською мовою	1319	18 437	13,98

Висновки та перспективи подальших досліджень. Статистичні методи стали невід’ємною частиною сучасної лінгвістики, зокрема їх використовують і в корпусній лінгвістиці.

Аналіз частини новел В. Стефаника та їх перекладів англійською мовою дав змогу окреслити основні відмінності між кількістю різних частин мови у творах В. Стефаника і їх перекладах. Наприклад, різницю між кількістю дієслів у новелах українською та їх перекладах англійською можна пояснити труднощами перекладу ідіолекту В. Стефаника. Аналіз решти новел письменника може надати ще більше інформації стосовно ідіолекту автора, що, зі свого боку, стане внеском для подальшого кількісного аналізу української мови. Отже, на нашу думку, наступними етапами роботи над текстами новел В. Стефаника, мають бути їх структурна та лінгвістична розмітки; підготовка бібліографічної й екстралінгвістичної інформації. Такий підхід дасть змогу всебічно проаналізувати мову новел В. Стефаника, а отже й створити на її основі текстоорієнтовані електронні версії словопоказчика, конкордансу, частотного словника, а також словника мови творів В. Стефаника.

Джерела та література

1. Білявська О. О. Принципи наукового видання творів Василя Стефаника / О. О. Білявська // Питання текстології. – 1968. – Вип. 1. – С. 243–300.
2. Бойко Т. До рецепції творів В. Стефаника англомовним читачем / Т. Бойко // Записки ЛНБ ім. В. Стефаника. – 2000. – Вип. 7/8. – С. 471–478.
3. Головин Б. Н. Язык и статистика / Б. Н. Головин. – М. : Просвещение, 1970. – С. 190.
4. Грещук В. Лексика новел В. Стефаника / В. Грещук // Т. Шевченко, І. Франко, В. Стефаник : матеріали Міжнар. наук. конф. – Івано-Франківськ : [б. в.], 2002. – С. 276–285.
5. Данчевська Ю. О. Лексико-статистичні аспекти вивчення ідіолекту В. Стефаника / Ю. О. Данчевська, І. М. Кульчицький // Комп’ютерні науки та інформаційні технології: CSIT 2013 : матеріали VIII Міжнар. наук. конф. – Львів : Вежа і К ; 2013. – С. 34–35.
6. Данчевська Ю. О. Мова творів В. С. Стефаника: сучасний стан та перспективи дослідження / Ю. О. Данчевська // Людина. Комп’ютер. Комунікація : зб. наук. пр. / за ред. О. П. Левченко. – Львів : Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2013. – С. 44–46.
7. Ковалик І. Художнє слово В. Стефаника: матеріали для словопоказчика до новел В. Стефаника : метод. посіб. / І. І. Ковалик, І. Й. Ощипко. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1972. – 131 с.
8. Корпусна лінгвістика : монографія / В. А. Широков, О. В. Бугаков, Т. О. Грязнухіна та ін. ; НАН України. Укр. мов.-інформ. фонд. – К. : Довіра, 2005. – 472 с.
9. Мірошниченко В. Слово Стефаника в англомовній критиці та перекладах / В. Мірошниченко // Стефаніківські читання / редкол. : Л. Кіліченко, В. Кононенко, О. Пилип’юк. – Івано-Франківськ : [б. в.], 1993. – Вип. 2. – 195 с.
10. Романюга Н. В. До проблеми відтворення в перекладі соматичних фразеологізмів як виразника стилю В. Стефаника / Н. В. Романюга // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; відп. ред. Н. М. Корбозерова. – К. : Логос, 2009. – Вип. 15 – С. 400–405.
11. Романюга Н. В. Передача діалектизмів Василя Стефаника в українсько-англійському перекладі / Н. В. Романюга // Наук. вісн. Чернів. ун-ту : зб. наук. пр. – Вип. 441–443 : Германська філологія. – Чернівці : [б. в.], 2009. – С. 200–205.
12. Романюга Н. В. Символ хреста як об’єкт перекладацької інтерпретації в новелах Василя Стефаника / Н. В. Романюга // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. Сер. : Філологічні науки. – 2010. – Вип. 51. – С. 215–219.
13. Стефанік В. Твори / Василь Стефанік ; з дереворитами В. Касіяна і М. Бутовича. – Львів : Вид. ювілейного ком., 1933. – 224 с.

14. Федорчак Н. Західноукраїнські реалії новели В. Стефаника «Камінний хрест» в англомовній інтерпретації М. Скрипник / Н. Федорчак // Стефаниківські читання / Прикарпат. ун-т ; редкол. : Л. Кіліченко, В. Кононенко, О. Пилип'юк. – Івано-Франківськ : [б. в.], 1993. – Вип. 2. – С. 71–72.
15. Федорчак Н. Проблема перекладу фразеологізмів творів В. Стефаника англійською мовою / Н. Федорчак // Вісн. Прикарпат. ун-ту. Сер. : Філологія. – 1999. – Вип. 3. – С. 149–152.
16. Struk D. S. A Study of Vasyl Stefanyk "The Pain at the Heart of Existence" / D. S. Struk. – Toronto : University of Toronto, 1973. – P. 43–188.

Кульчицкий Игорь, Калымон Юлия. Количественный анализ новелл В. Стефаника и их англоязычных переводов. В статье рассмотрены актуальность и перспективы использования методов и средств квантитативной лингвистики для исследования украинского языка на примере новелл В. Стефаника. Все большую актуальность приобретают антропоцентричные аспекты изучения языковых явлений в рамках когнитивной лингвистики, о чем свидетельствует растущее число исследований, посвященных изучению идиолекта отдельного человека. В частности, исследования идиостиля писателя стало одним из ведущих направлений современного языкознания. Поскольку эффективными новейшими методами исследования особенностей авторского стиля считают квантитативные статистические методы, они становятся все более актуальным с развитием компьютерных технологий и программного обеспечения, в нашем исследовании эти методы применены для изучения идиостиля В. Стефаника на примере части его новелл и соответствующих их переводов на английский язык, в частности осуществлено и квантитативный, и сравнительный их анализ. Кроме того, проведен сравнительный анализ данных украинских новелл с 11-и 20-томным словарями украинского языка. Определены перспективные направления дальнейших исследований на основе полученных результатов, что позволит значительно расширить спектр исследования украинского языка в целом с помощью статистических методов.

Ключевые слова: квантитативная лингвистика, конкордансер, статистические методы, идиолект, лемма, перевод.

Kulchytskyj Ihor, Kalymon Yuliia. Quantitative Analysis of V. Stefanyk's Short Stories and their English Translations. The article deals with topicality and prospects of quantitative linguistics methods and tools in studying the Ukrainian language on the example of short stories by V. Stefanyk. Nowadays anthropocentric aspects of linguistic phenomena study within cognitive linguistics have acquired great relevance, as can be observed by the growing number of studies devoted to the study of the individual idiolect. In particular, the study of writer's idiolect has become one of the leading areas of modern linguistics. According to modern linguists the most effective methods for such researches are quantitative statistical methods regarding to the development of computer technology and software. Statistical linguistics as a science that deals with the detection and quantitative description of the characteristics and patterns of language and speech is based on the fact that some quantitative characteristics and functional relationships between them may describe the language as a whole or its functional styles. Quantitative and comparative analysis of Stefanyk's short stories and their corresponding English translations was carried out, as well as comparative analysis of data based on Ukrainian language short stories and 11- and 20-volume dictionaries of the Ukrainian language. Abovementioned procedures allowed to make corresponding conclusions about V. Stefanyk's idiolect. Perspective directions of further research based on the obtained results were outlined concerning Ukrainian language as a whole by applying statistical methods.

Key words: quantitative linguistics, concordancer, statistical methods, idiolect, lemma, translation.

Стаття надійшла до редколегії
22.01.2015 р.

УДК 811.112.2'367.624 (436)

Олена Лазебна

Наукові дискусії щодо статусу сучасної німецької мови Австрії

Актуальність цього дослідження зумовлена нагальною потребою узагальнити й теоретично осмислити спостереження сучасних вітчизняних та зарубіжних лінгвістів щодо визначення статусу німецької мови Австрії в загальнонімецькому мовному просторі. Завдяки докладному опису нинішнього співвідношення між мовами німецького й австрійського колективів зносин визначають статус німецької мови Австрії в межах теорії плюри-

Лазебна О., 2015